

ARICILIK HUKUKUNUN MEVZUAT AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Av. Arsin DEMİR & Av. Selen AYDALGA

14/06/2020

GİRİŞ:

Tarihin çok eski zamanlarından beri insanoğlunun hayatta kalma mücadelesi çoğunlukla tarım politikaları üzerinden gerçekleşmiştir. Tarım faaliyetleri ile başlayan süreç “bazı bitki ve hayvan türlerini denetleyip, geliştirme ve genişletmeleri” süreci olarak tanımlanmaktadır.¹ İlk insanlar ağaç kovuklarında ve taş aralarında yuvalanan arıları öldürerek ballarından faydalanma yoluna gitmişlerdir. Antik çağlarda doğal yollarla oluşmuş kovadaki oğulu öldürerek bala ulaşan insanoğlu günümüzde modern yöntemlerle kovanın işleyişini, tüm arı ürünlerini en verimli şekilde elde etmeye yönelik olarak, şekillendirilebilmektedir.² Arıcılık ilkel koşul ve anlayıştan günümüz modern koşul ve anlayışına gelene kadar çeşitli aşamalardan geçmiştir. Geçmişten günümüze arıcılık faaliyetleri incelendiğinde, arıcılığın da tarım devrimini yakından takip ettiği görülmektedir. Tarih boyunca tarımsal faaliyetler içinde ciddi bir yer tutmuş olan arıcılık, bugün de dünya ve ülkemiz için değerli bir konuma sahiptir. Çalışmamızda arıcılık ve bal üretiminin ülkemizin ithalat ve ihracattaki konumuna dair istatistiksel araştırmalara ve ekonomimize katkısına değinerek, Türkiye’deki arıcılık faaliyetine hukuki perspektif açısından farklı bir bakış açısı sunmayı amaçlamaktayız.

TÜRKİYE’DE ARICILIK FAALİYETLERİ:

Türkiye, bal veriminin yüksekliği, geniş flora sahaları, yıl boyunca çiçeklenme için uygun mevsimleri, topoğrafik yapısı, narenciye ve badem gibi yaygın meyve türleri, ayçiçeği ve pamuk gibi endüstriyel bitkileri, yüksek yaylaları, çayır-meraları, yem bitkileri ve bakliyat sahaları, kestane, akasya, ıhlamur, iğde, okaliptüs, orman gülü gibi çok değişik türde ağaç ve muhtelif makilikleri ve çam ormanları sebebiyle arıcılık için gerekli olan doğal kaynaklar yönünden son derece şanslı bir ülkedir. Böylesine bir flora zenginliğine sahip olunması da bal çeşidi ve miktarı açısından çok önemlidir. Bu coğrafi özelliklerden dolayı arıcılık; Anadolu’nun en eski ve en yaygın üretim etkinliklerinden biri olmuştur.³

Günümüzde “Teknik Arıcılık” yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir. Teknik Arıcılık literatürde, arıları kullanabilme ve yönetebilme sanatı olarak tanımlanmaktadır.⁴ Teknik arıcılık faaliyeti için bilgi ve tecrübenin çok önemli bir yeri bulunmaktadır. Arıcılığa başlarken, bölge, iklim şartları, bitki örtüsü çok iyi analiz edilmeli arıcılık için uygunluğu bilindikten sonra faaliyete başlanmalıdır. Arıcılık faaliyeti yapan emekçilerimizin bu konuda eğitim ve teşvik politikalarına ağırlık verilmesi amaca daha uygun bir faaliyetin gerçekleştirilmesini sağlayacaktır.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)’nün yapmış olduğu araştırma Türkiye Cumhuriyeti Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü tarafından 2020/Ocak ayı itibarıyla ile derlenmiş olup yer verilen istatistiksel değerlendirmelere bakıldığı takdirde ülkemizin arıcılık faaliyeti konusunda elverişli olduğu ancak eksikliklerin giderilerek geliştirilmesi gerektiği sonucuna varabiliriz. Şöyle ki;

¹ <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uluaricilik/issue/50167/596232>

² <https://www.ordutb.org.tr/wp-content/uploads/2020/01/Ar%C4%B1c%C4%B1k-Raporu.pdf>

³ <https://www.ordutb.org.tr/wp-content/uploads/2020/01/Ar%C4%B1c%C4%B1k-Raporu.pdf>

⁴ http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/099179ea83ed4df_ek.pdf

Türkiye’de bal dış ticareti, süzme ve petek bal olarak iki şekilde yapılmaktadır. 2018 yılı bal ihracatının %81’lik önemli bir bölümünü süzme bal oluşturmaktadır. Üretilen balın büyük bir bölümü yurt içinde tüketildiğinden; 2018 yılında toplam bal üretiminin düşük bir miktarı (%5,9) ihraç edilmiştir. Dünya bal üretiminde ikinci sırada yer alan Türkiye, ihracatta 21. sırada yer almaktadır. Bu durumun temel sebebi; yüksek bal maliyetinin Türkiye’nin uluslararası piyasada rekabet şansını azaltması ile açıklanabilir. 2018 yılında bal ihracatı bir önceki yıla oranla %0,5 azalış göstererek, 6.413 ton olarak gerçekleşirken 2019 yılı TÜİK geçici verileri incelendiğinde ise, bal ihracatı bir önceki yıla oranla %23,1 düşerek 4.932 tona gerilemiştir. Bal ithalatı ise yıldan yıla ciddi değişim göstermekle beraber, kayda değer bir hacme sahip değildir. Son yedi yıllık dönemde en yüksek ithalat miktarı 2019 yılında bir önceki yıla oranla %41,1 artarak 32 ton olarak gerçekleşmiştir.⁵

Arıcılığın ülke ekonomisine katkısı, tarımsal bir faaliyet olarak doğrudan, bitkisel üretime katkısı ile de dolaylı olarak olmaktadır. Arıcılık toprağa bağımlı olmayıp, topraksız veya az topraklı aileler için tek başına bir geçim kaynağı olabilmektedir. Aynı zamanda diğer tarımsal faaliyetlere göre daha az sermaye ile yapılabilen ve kısa sürede kazanç sağlanabilen kolay bir faaliyettir. Arıcılık ülkemizde 8.391.450 kovanda yaklaşık 47 bin aile tarafından geçim kaynağı olarak yapılmaktadır. Bu anlamda önemli bir istihdam alanı olma özelliği de vardır.⁶

ARICILIK FAALİYETİ VE BAL ÜRETİMİNE YÖNELİK TEŞVİKLER:

- Arı yetiştiriciliği yapan ve merkez birliği düzeyinde örgütlenmiş yetiştirici birlikleri ve/veya üretici birliklerine üye olan üreticilere, Arıcılık Kayıt Sistemine (AKS) kayıtlı olma şartı ile kovan başına, seralarda doğal polinasyonu sağlamak amacıyla Örtüaltı Kayıt Sistemine (ÖKS) kayıtlı bombus arısı kullanan yetiştiricilere koloni başına aşağıda belirtilen miktarda ödeme yapılmaktadır.
- Hayvan genetik kaynaklarının yerinde korunması ve geliştirilmesi amacıyla Bakanlıkça uygulanan proje kapsamındaki yetiştiricilere, arıcılıkta kovan başına aşağıda belirtilen miktarlarda ödeme yapılmaktadır.
- Arı yetiştiriciliğinde organik tarım yapan çiftçilere aşağıda belirtilen birim miktarlarda organik tarım destekleme ödemesi yapılmaktadır.
- Arı yetiştiriciliğinde kovana baştan aşağıya tamamen yöneten ana arı için aşağıda belirtilen birim miktarlarda ödeme yapılmaktadır.
- Arı yetiştiriciliğinde kendi ana arısını yetiştireceklere aşağıda belirtilen birim miktarlarda destekleme ödemesi yapılmaktadır.

Ancak tüm bu teşvik ödemelerinin yanı sıra ülkemiz arıcılık sektöründe halen bazı eksiklikler ve geliştirilmesi gereken konular vardır. Bazı illerin ticaret borsası tarafından yapılan araştırmalarda, arı hastalıkları neticesinde hastalıklı arıların itlaf edilmesi gereken durumlarda devletin buna dönük bir zarar-zıyan telafi teşvikinin olmaması konusunda eksikliğin var olduğu dile getirilmektedir.⁷ Biz de amaç edindiğimiz ilkeler çerçevesinde ülkemiz için çok önemli bir yere sahip olan arıcılık ve bal üretimi sektörüne dair eksikliklerin giderilmesi açısından yapılabilecek işlemlerin tartışılması ve uygulamaya geçilmesi arzusu ile iş bu çalışmayı ortaya koymaktayız.

⁵<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/>

⁶<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/>

⁷<https://www.ordutb.org.tr/>

ARICILIK ÜZERİNE YÜRÜRLÜKTEKİ KANUNİ DÜZENLEMELER:

Çalışmamızın bu aşamaya kadar ki bölümünde ülkemizin arıcılık faaliyetlerindeki yeri ve ekonomiye verdiği/verebileceği katkı, ülkemizde bu sektör için yapılan teşvik politikaları ve yapılması arzu edilen teşvik politikalarına yer verilmiştir. Ancak arıcılık faaliyeti ve bal üretimi açısından göz ardı edilmemesi gereken hususlardan biri, arı ve arı ürünlerine yönelik hukuki düzenlemelerdir. Ülkemiz hukukunda arıcılık faaliyeti ve bal üretimini değerlendirmek için normlar hiyerarşisine göre 7/11/1982 Tarih 2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 18/4/2006 Tarih 5488 Sayılı Tarım Kanunu, 5262 sayılı Organik Tarım Kanunu, 11/6/2010 Tarih 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda Ve Yem Kanunu, 30/11/2011 Tarihli Arıcılık Yönetmeliği ve 2012/58 No'lu Türk Gıda Kodeksi Bal Tebliği'nden faydalanabiliriz.

5488 Sayılı Tarım Kanunu, tarım politikalarını ve tüm bunlarla ilgili oluşturulacak mevzuatın uygulama esas ve usullerini kapsayan kanundur. Tarım Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinin 1 bendinde tarım, "Doğal kaynakları uygun girdilerle birlikte kullanarak yapılan her türlü üretim, yetiştirme, işleme ve pazarlama faaliyetleri" olarak ; j bendinde tarımsal üretim, "Toprak, su ve biyolojik kaynaklar ile birlikte tarımsal girdiler kullanılarak yapılan bitkisel, hayvansal, su ürünleri, mikroorganizma ve enerji üretimi" olarak tanımlanmıştır.⁸ Bu çerçevede, hayvansal üretim olan arıcılık faaliyetlerine ilişkin usul ve esaslar belirlenirken Tarım Kanunu'ndan faydalanılacağını söylenebilir.

11/6/2010 Tarih 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda Ve Yem Kanunu, Arıcıları doğrudan etkileyen bir kanundur. Yasa koyucu 5996 sayılı Kanunda; veteriner hizmetleri, bitki sağlığı, gıda ve yem konularında oldukça ayrıntılı düzenlemeler öngörmüştür. Öyle ki, kanuna aykırı hareket edenler hakkında uygulanacak idari cezalar dahi özel olarak düzenlenmiştir.

Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda Ve Yem Kanunu'nun "Amaçlar" başlıklı 1.maddesinde, "...gıda ve yem güvenilirliğini, halk sağlığı, bitki ve hayvan sağlığı ile hayvan ıslahı ve refahını, tüketici menfaatleri ile çevrenin korunması da dikkate alınarak korumak ve sağlamak..." şeklinde kanunun amacı belirlenmiştir.⁹

Aynı kanunun 2. maddesinde ise; "Bu Kanun, gıda, gıda ile temas eden madde ve malzeme ile yemlerin üretim, işleme ve dağıtımının tüm aşamalarını, bitki koruma ürünü ve veteriner tıbbî ürün kalıntıları ile diğer kalıntılar ve bulaşanların kontrollerini, salgın veya bulaşıcı hayvan hastalıkları, bitki ve bitkisel ürünlerdeki zararlı organizmalar ile mücadeleyi, çiftlik ve deney hayvanları ile ev ve süs hayvanlarının refahını, zootekni konularını, veteriner sağlık ve bitki koruma ürünlerini, veteriner ve bitki sağlığı hizmetlerini, canlı hayvan ve ürünlerin ülkeye giriş ve çıkış işlemlerini ve bu konulara ilişkin resmî kontrolleri ve yaptırımları kapsar" şeklinde kanunun kapsamı belirtilmiştir.¹⁰

Bahsi geçen maddelerden yola çıkarak, arıcılık faaliyetinde çalışanların ve Bakanlığın bu kanun gereğince oluşturacağı mevzuat ve izleyeceği politikalar, ilgili maddede ifade edilen amaçlara aykırılık teşkil etmemesi gerekmektedir. Kanunun amaç ve kapsamının uygulamada ne derece uygulandığı tartışmalıdır. Ancak kanunun amaca daha iyi hizmet etmesini sağlamak için mevzuattan kaynaklanan sorunlar raporlanarak ve mevzuatın yeniden düzenlenmesi konusunda çalışmalar yapılması gerektiği tartışmasıdır. Öte yandan, Bakanlık tarafından yapılan denetimin etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi, Bakanlığın Kanunda öngörülen ve gerçekleştirilmesine idari bir yaptırım bağlanmış fiilleri makul bir sürede tespit etmesi ve

⁸ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/04/20060425-1.htm>

⁹ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5996.pdf>

¹⁰ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5996.pdf>

gerekli işlemleri tesis etmesi tarım politikalarının sağlıklı bir şekilde gerçekleştirmesi arıcılık sektörünün daha iyi işlerlik kazanmasını sağlayacaktır. Bu şekilde uygulamada sıkça karşılaşılan, çevrede yaratabileceği olumsuz etkiler yeterince hesaplanmadan ve gerekli önlemler alınmadan bilinçsizce kullanılan ruhsatsız ve yüksek dozda yapılan zirai ilaçlamalar gibi sorunların önüne geçilmesi sağlanabilir.

30/11/2011 Tarihli Arıcılık Yönetmeliği, 2011 yılında yürürlüğe girmiş ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'nun bir gereği olarak arıcılık faaliyetini düzenlemek üzere, Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından hazırlanmıştır.¹¹ İlgili yönetmelikte, Gezginci arıcılık, Ana Arı Yetiştiriciliği, Eğitimi ve Arılarda Suni Tohumlama Zirai Mücadele Tedbirleri Arı Sağlığı, Denetim, Kontrol ve Kayıt gibi başlıca konular hakkında düzenlemeler yer almaktadır.

Yönetmelik'in 5. Maddesinde gezginci arıcıların yerleştirilmeleri ve konaklayacakları yerleri ve kapasitelerinin belirlenmesinde il/ilçe müdürlükleri yetki verilmiştir. Her il ve ilçe müdürlükleri kendi şartlarına göre bu konudaki şartları belirleyen Valilik Emri yayınlamaktadır.

Arıcılık Yönetmeliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'i 30/11/2011 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik kapsamında, belirlenmiş bölgede konaklayacak gezginci arıcı, konaklayacağı yer gerçek kişiye ait ise şahısla, köy tüzel kişiliği sorumluluğunda arazi ise köy muhtarlığıyla, diğer tüzel kişiliklere ait arazi ise yetkililerle, devlet ormanlarında konaklayacak arıcılar da Orman ve Su İşleri Bakanlığı'nın ilgili birimleri ile anlaşma yapacağı belirlenmiştir.¹² Konaklayacağı yeri anlaşarak belirleyen gezginci arıcı, çıkış yapacağı ilin bakanlığa bağlı il ve ilçe müdürlüğüne gideceği adresi sözlü ya da yazılı beyan ederek Hayvan Sevklerine Mahsus Yurtiçi Veteriner Sağlık Raporu alacak ve arılarını sevk edeceği ve rapordaki sevk adresi ile konaklayacağı adres kontrol edilecek ve adresin aynı olması gerekeceği, 5 gün içerisinde konakladığı ilin il ve ilçe müdürlüğüne, veteriner sağlık raporu ile başvurarak Arı Konaklama Belgesi'ni (AKB) alacağı, AKB'si olmayan arıcının veteriner sağlık raporu vize edilmeyeceği belirlenmiştir.¹³

Yönetmeliğin 8. maddesinde; “ (1) Damızlık ana arı, ana arı yetiştiriciliği ve eğitimi uygulama usul ve esasları Bakanlıkça belirlenir .(2) Bakanlık, arıcılara yönelik Ana Arı Yetiştiriciliği Sertifikası vermek üzere, ana arı yetiştiriciliği kursları düzenler ve düzenletir; kurs ücretleri dâhil olmak üzere bu kursların düzenlenmesine ilişkin usul ve esasları belirler.” hükmüne yer verilmiştir.¹⁴ İlgili madde ile Bakanlığın arı yetiştiriciliği eğitiminin usul ve esaslarını belirlediği, akabinde katılımcılara Ana Arı Yetiştiriciliği Sertifikası verildiğini görmekteyiz.

Aynı Yönetmeliğin 12. maddesinde Zirai mücadele tedbirleri konusunda düzenlemelere yer verilmiştir. İlgili maddenin incelenmesi halinde; arılıkların ilaçlama yapılan alanlardan uzak yerlerde bulunması, kullanılacak ilacın cinsi, atılma zamanı, etki süresi ile bal arılarına olan etkisine dikkat edilmesi gerektiği, zirai mücadelede bal arılarını korumak için öncelikle sıvı ilaç kullanılması gerektiği, İlaçlamalar sırasında arıların su içtiği kaynaklara ilaç bulaştırılmaması gerektiği, ilaçlamalar akşam üzeri veya sabah erken saatlerde, arıların uçuş

¹¹ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111130-9.htm>

¹² <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120322-3.htm>

¹³ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120322-3.htm>

¹⁴ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111130-9.htm>

yapmadıkları zamanlarda yapılmasına özen gösterilmesi ve bitki koruma ürünleri, kullanıma arz edilen hâliyle ve etiketinde belirtilen tavsiyelere uygun yapılması gerektiği hususlar hakkında esasların belirlendiği görülmektedir.

Çalışmamızın 11/6/2010 Tarih 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda Ve Yem Kanunu'nu paragrafında da yer verdiğimiz gibi, Bitki koruma ürünlerini etiket bilgilerine uygun şekilde kullanmayanlar ve bitki koruma ürünlerinin artık ve ambalajlarını Bakanlıkça belirlenen esaslara göre imha etmeyenler hakkında 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 39 uncu maddesine göre işlem yapılacağı hüküm altına alınmıştır.¹⁵

Yönetmeliğin 15. maddesinde; *“Arı hastalık ve zararlıları ile etkin ve yaygın mücadele için merkez birlikleri, il birlikleri aracılığı ile belirli programlar dâhilinde toplu ilaçlama uygulaması yaptırır.”* hükmü ile arı sağlığı konusundaki usul ve esaslar belirlenmiştir.¹⁶

Yönetmeliğin 16. maddesinde; *“(1) Bakanlıkça; gerçek ve tüzel kişilerin ürettikleri damızlık ana arılar ile ana arı yetiştiriciliği ve suni tohumlama konularındaki çalışmaları belirlenmiş ilgili mevzuat çerçevesinde denetlenir (2) Yapılan denetleme sonucunda ana arı yetiştiriciliği veya arı suni tohumlaması yapan gerçek veya tüzel kişilerin ya da ürettikleri ana arıların kusurlu veya yetersiz bulunmaları halinde sorumluları birinci defa yazılı olarak ikaz edilir, ihmalin veya kusurun sürdürülmesi halinde çalışma izinleri iptal edilir.”* hükmü yer almakta olup arıcılık faaliyetlerinin denetim mekanizmasından bahsedilmektedir.¹⁷

Yönetmeliğin 18. maddesinde ise, arıcılık kayıt sistemi (AKS) hakkında birtakım usul ve esaslara yer verilmiştir. AKS, bakanlığına önderliğinde yapılan bu çalışma 2008 yılında faaliyet başlamış olup günümüzde de aktif bir şekilde kullanıma devam etmektedir. Arıcılık kayıt sistemi Türkiye Arı Yetiştiricileri Merkez Birliği'nin sorumluluğunda yürütülmektedir.¹⁸ AKS ile tüm arı kolonileri ve arıcıların kayıt altına alınması hedeflenmektedir. Arıcılık kayıt sistemine girebilmek için yeni arıcılık kayıt sistemi olan tbs.tarim.gov.tr adresine girerek adımları takip etmek yeterli olacaktır.¹⁹ Bu şekilde üreticiler arıcılık kayıt belgesi edinebilecektir

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME:

Çalışmamızda yer verdiğimiz üzere, arıcılık tarihin çok eski zamanlarınsan beri insanlığın beslenme aracı olarak tarım ve hayvansal faaliyetlere yönelmesi ile ortaya çıkmıştır. Arıcılık, yüzyıllar içerisinde bilimsel buluş ve gelişmeler ışığında günümüzde sıkça kullanılan “teknik arıcılık” sisteminin yerleşmesine kadar uzun bir gelişim süreci yaşamıştır. Yazımızda bahsettiğimiz gibi tarımsal faaliyetler içinde ciddi bir yer tutmuş olan arıcılık, halen dünya ve ülkemiz için değerli bir konuma sahiptir. Çalışmamızda arıcılık ve bal üretiminin ülkemizin ithalat ve ihracattaki konumuna dair istatistiksel araştırmalara ve ekonomimize katkısına değinmiş olup ülkemizin coğrafi özelliklerden dolayı arıcılık faaliyeti için koşullar son derece uygun olduğuna vurgu yapılmıştır. Arı yetiştiriciliği ve bal üretiminde temel etken olan iklim şartları, coğrafi koşullar ve ballı bitki örtüsünün uygun olması ülkemiz açısından büyük bir şans olarak görülmekte ve dünyada mevcut ballı bitki tür ve çeşitlerin yüzde 75'inin Türkiye'

¹⁵ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/201111130-9.htm>

¹⁶ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/201111130-9.htm>

¹⁷ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/201111130-9.htm>

¹⁸ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/201111130-9.htm>

¹⁹ <http://tbs.tarim.gov.tr>

de bulunması büyük bir doğal zenginlik olarak ön plana çıkmaktadır. Çeşitli bölgelerimizin kır, ova, yayla ve meralarında farklı tarihlerde ballı bitkiler çiçek açmakta, bol ve kaliteli nektar salgılamaktadırlar.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)'nün yapmış olduğu araştırma Türkiye Cumhuriyeti Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü tarafından 2020/Ocak ayı itibariyle ile derlenmiş olup yer verilen istatistiksel değerlendirmelere bakıldığında, 2018 yılı itibariyle . Dünya bal üretiminde ikinci sırada yer alan ülkemizin, ihracatta 21. sırada yer aldığı görülmektedir. Ülkemizin coğrafi alt yapısı arı ve arı ürünleri faaliyeti için bu denli uygun iken daha fazla öne çıkmak için birtakım eksikliklerin giderilmesine yönelik çalışmalar yapılması gerektiği açıktır. Ülkemizde arıcılık faaliyetleri için bazı teşvik politikaları uygulanmakta ve teşvik ödemeleri yapılmaktadır. Ancak birliklerin yaptığı araştırmalarda arı hastalıkları neticesinde hastalıklı arıların itlaf edilmesi gereken durumlarda devletin buna dönük bir zarar-zıyan telafi teşvikinin olmaması konusunda ve küresel ısınmanın yarattığı etkilere karşı teşviklerin olmaması gibi birçok konu başlığı altında sıkıntıların yaşandığı belirtilmektedir.

Yazımızda arıcılık faaliyeti esnasında uyulması gerekli hukuki kurallar bütününe, yaşanan sıkıntı ve eksikliklere farklı bir hukuki perspektiften bakmayı amaçlamış bulunmaktayız. Ülkemiz hukukunda arı ve arı ürünlerine yönelik hukuki düzenlemelere normlar hiyerarşisine göre değerlendirme yapılırsa 7/11/1982 Tarih 2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 18/4/2006 Tarih 5488 Sayılı Tarım Kanunu, 5262 sayılı Organik Tarım Kanunu, 11/6/2010 Tarih 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda Ve Yem Kanunu, 30/11/2011 Tarihli Arıcılık Yönetmeliği ve 2012/58 No'lu Türk Gıda Kodeksi Bal Tebliği gibi birçok düzenleyici işlemlerden faydalanabileceği söylenebilir.

Yazımızda arıcılık faaliyetlerini kapsayabilecek mevzuatlara yer verilmiş olup arıcılık hakkında en detaylı düzenleme olan 30/11/2011 Tarihli Arıcılık Yönetmeliği'ne özellikle incelenmiştir. İlgili yönetmelikte, Gezginci arıcılık, Ana Arı Yetiştiriciliği, Eğitimi ve Arılarda Suni Tohumlama Zirai Mücadele Tedbirleri Arı Sağlığı, Denetim, Kontrol ve Kayıt gibi başlıca konular hakkında düzenlemeler yapılmıştır. Ancak Yürürlükte bulunan "Arıcılık Yönetmeliği" yanında bir arıcılık kanunu da çıkartılarak arıcıların hakları tespit edilip koruma altına alınması ve arıcılık ile ilgili kurumlara işlerlik ve işlevsellik kazandırılması hedeflenebilir. Ülkemizin coğrafi koşullarının oldukça uygun olduğu arıcılık faaliyetinin ekonomimizdeki yerine yer verdiğimiz, arı ve arı ürünlerinin geliştirilmesi, bu sektörde geçimini sağlayan insanlarımıza katkı sağlamak adına hukuki açıdan değerlendirme yaptığımız çalışmamızın tarım sektörüne ve tarım hukukuna fayda sağlamasını diler, Albert Einstein'ın sözüyle sona erdirmek isteriz;

"Eğer arılar yeryüzünden kaybolursa insanın sadece dört yıl ömrü kalır. Arı olmazsa döllenme, bitki, hayvan, insan olmaz"

Av. Arsin DEMİR & Av. Selen AYDALGA

KAYNAKÇA:

- 1-<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/04/20060425-1.htm>
- 2-<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5996.pdf>
- 3-<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/201111130-9.htm>
- 4-<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120322-3.htm>
- 5-http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/099179ea83ed4df_ek.pdf
- 6-<https://dergipark.org.tr/tr/pub/uluaricilik/issue/50167/596232>
- 7-<https://www.ordutb.org.tr/wp-content/uploads/2020/01/Ar%C4%B1c%C4%B1l%C4%B1k-Raporu.pdf>
- 8-<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/>
- 9-<https://tbs.tarim.gov.tr/>